

פסוקי דזמרה וסידור תפלה

רי"ף ברכות כג.

וגרסינן בפרק כל כתבי הקדש (ק"ח): אמר ר' יוסי יהא חלקי עם גומרי הלל בכל יום איני והאמר מר הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף כי קא אמרינן בפסוקי דזמרה אמרינן מאי ניהו מתהלה לדוד עד כל הנשמה תהלה יה ותקינן רבנן למימר ברכה מקמייהו וברכה מבתרייהו ומאי ניהו ברוך שאמר וישתבח הלכך מיבעי ליה לאיניש דלא לאשתעוויי מכי מתחיל בברוך שאמר עד דמסיים [ליה] לשמונה עשרה:

רבינו יונה ברכות כג.

ותקינן רבנן למימר ברכה מקמייהו וברכה מבתרייהו וכתב רב עמרם גאון ז"ל שאם נכנס אדם לבית הכנסת ורואה שאם יתחיל לומר כל הפסוקים שלא יוכל להשלים ולהתפלל עם הצבור שיאמר ברוך שאמר ומזמורים של תהלה לדוד בלבד וחותרם בו בברכת ישתבח שאע"פ שהגאונים תקנו לומר מתהלה לדוד עד כל הנשמה כיון שעיקר התקנה נראה שלא היתה אלא מפני המזמור של תהלה לדוד בלבד שהרי אנו רואין שעל קריאת אותו המזמור בלבד אמרו שמובטח לו שהוא בן העוה"ב די לו בזה המזמור כדי שיאמר ק"ש והתפלה עם הצבור ועוד אמר הרב נר"ו בשם רבותיו ז"ל שאם נכנס בשעה שמתחיל החזן יוצר ולא היה יכול לומר אפילו זה המזמור בלבד שיתחיל ק"ש וברכותיה ויתפלל עם הצבור ואח"כ יקרא פסוקי דזמרה עם הברכות שלפניהם ולאחריהם שיותר טוב הוא שיתפלל עם הצבור שהתפלה רצויה ומקובלת לפני המקום משיאמר המזמורים תחלה ולא יוכל להתפלל עם הצבור וכיון שתקנו ברכה עליהם אין לו לשוח בהם ובמדרש אומר שאפילו בין ברכת ישתבח ליוצר אור אין לו להפסיק כלל וכן כתב הרב אלפסי ז"ל:

טור או"ח סימך נב

ואם בא לבהכ"נ ומצא צבור בסוף פסוקי דזמרה על זה שאלו לרב נטרונאי מהו שיתפלל עם הצבור ויאמר פסוקי דזמרה אח"כ והשיב שאינו יכול כי תקנום קודם תפלה אלא אומר ב"ש עד מהולל בתשבחות ואומר תהלה לדוד ומדלג עד הללו אל בקדשו ואומר כל הנשמה תהלה יה הללויה וחותרם בישתבח וממהר להתפלל עם הצבור ולא יאמר אותם אחר התפילה כל עיקר וזה לשון א"א הרא"ש ז"ל כתב רב עמרם אם נכנס אדם לבהכ"נ ורואה שאם יאמר כל אלו הפסוקים שלא יוכל להשלים תפלתו עם הצבור יאמר ב"ש ומזמור של תהלה לדוד בלבד וחותרם בישתבח וכתבו בשם הרב רבי יונה שאמר בשם רבותיו שאם נכנס בשעה ש"צ מתחיל יוצר אור ואין לו שהות לומר אפילו תהלה לדוד טוב הוא שיקרא ק"ש בברכותיה ויתפלל עם הצבור ואח"כ יקרא פסוקי דזמרה עם הברכות שלפניהם ושל אחריהם לפי שהתפלה רצויה ומקובלת עם הצבור:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן נב

דין מי ששהה לבוא לבהכ"נ עד ישתבח, ובו סעיף אחד.
אם בא לבהכ"נ ומצא צבור בסוף פסוקי דזמרה אומר: ברוך שאמר עד מהולל בתשבחות, ואח"כ: תהלה לדוד עד מעתה ועד עולם הללויה (תהילים קמה, א - כא; קטו, יח), ואח"כ: הללו את י"י מן השמים עד לבני ישראל עם קרובו הללויה (תהילים קמח, א - יד) ואח"כ: הללו אל בקדשו עד כל הנשמה תהלה יה (תהילים קנ, א - ז). הגה: ואם יש לו שהות יותר יאמר: הודו לה' קראו (דברי הימים א, טז, א - טו; תהילים צט, ה; ט) עד והוא רחום וידלג עד והוא רחום (תהילים עח, לח) שקודם אשרי כי בנתיים אינו רק פסוקים מלוקטים (הגהות מיימוני פ"ז מה' תפלה). ואח"כ: ישתבח, ואח"כ: יוצר וק"ש וברכותיה, ויתפלל עם הצבור. ואם אין שהות כ"כ, ידלג גם מזמור הללו את י"י מן השמים (תהילים קמח, א - יד). הגה: אם עוד אין שהות, לא יאמר רק: ברוך שאמר, ותהלה לדוד וישתבח (הרא"ש והר"י פרק אין עומדין). ואם כבר התחילו הצבור יוצר, ואין שהות לומר פסוקי דזמרה אפי' בדילוג, יקרא ק"ש וברכותיה עם הציבור ויתפלל עמהם, ואחר כך יקרא כל פסוקי דזמרה בלא ברכה שלפניהם ולא של אחריהם. הגה: ומכל מקום יאמר כל הברכות שמחויב לברך בבקר (כל בו וב"י בשם מהרי"א כמו שנתבאר סימן מ"ו ומ"ז).

שו"ע אורח חיים נז:ב

מקום שנהגו לצעוק על חבריהם בין קדיש וברכו ליוצר אור, או לדבר בצרכי רבים, טועים הם. (ועיין לעיל סוף סימן נ"ד).

ערוך השולחן או"ח נז:ב

אסור להפסיק בין קדיש לברכו ובין ברכו ליוצר אור וכן בערבית ואף לדבר מצוה אסור להפסיק ומקום שנהגו לעכב התפלה בשביל איזה דבר יעכבו קודם קדיש וכמ"ש בס"י נ"ד ואף גם בזה אין אצלינו המנהג כן כמ"ש שם ע"ש:

רי"ף ברכות כג.

גרסינן בסוף ראש השנה (ר"ה לה.) א"ר אלעזר לעולם יסדיר אדם את תפלתו ואחר כך יתפלל אמר רבא מסתברא מילתיה דר' אלעזר בברכות של ראש השנה ושל יוה"כ ושל פרקים אבל של שאר ימות השנה לא צריך וכמה הוא פרקים משלשים יום ולהלן:

שו"ע או"ח סימן ק

תפלת המועד צריך לסדר, ובו סעיף אחד.

תפלות של מועדות ושל ר"ח, צריך להסדיר תפלתו קודם שיתפלל, כדי שתהא שגורה בפיו. (הגה: וי"א דוקא כשמתפללים על פה, אבל כשמתפללין מתוך הסידור, מותר, דהא רואה מה שמתפלל וכן נוהגין), (ב"י בשם הר"ר מנוח).

ערוך השולחן אורח חיים ק:ג

אך באמת אין המנהג אצלינו כך אף שמתפללים בע"פ אין מסדרין מקודם ואפילו בתפלות ימים נוראים אין אנו רגילין לסדר מקודם ואולי כונת הגמרא הוא רק על ש"ץ המתפלל בציבור ולא על תפלת כל יחיד אך בגמרא לא משמע כן ע"ש וכבר טרחו כמה גדולים בזה ולא העלו שום תירוץ [עש"ת] ונ"ל דהנה הרי"ף כתב שם דאע"ג דהש"ץ אינו פוטר אלא את שאינו בקי מ"מ כששומע מהש"ץ מתחלה ועד סוף יצא גם הבקי ע"ש ולפ"ז י"ל דלכן אנו מתפללים בע"פ גם בר"ה ויוה"כ וחגים ור"ח דממה נפשך אם נטעה בהתפלה נשמע מהש"ץ ובר"ה ההולכים בדרך ומתפללים ביחידות סומכים ע"ד הטור ורש"י שכתבנו בסעיף א' וצ"ע: